

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
e-ISSN:2458-9624

Cilt: 10 Sayı: 1 Sayfa Aralığı: 104-113 e-ISSN: 2458-9624 DOI: 10.51725/etad.1233218

RESEARCH

Open Access

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

Uzaktan Eğitim Sürecinde ADDIE Öğretim Tasarımı Modelinin Kullanılmasına Yönelik İçerik Analizi*

Content Analysis of the ADDIE Education Design Model Used in the Process
of Distance Education

Turan Palabıyık, Behçet Oral

ÖZ

Bu araştırmanın amacı uzaktan eğitim sürecinde ADDIE öğretim tasarımı kullanılarak geliştirilen öğretim tasarımı modellerini incelemektir. Araştırmanın kapsamını, 2008-2021 yılları arasında, uzaktan eğitim sürecinde ADDIE öğretim tasarımı modelinden yararlanılarak oluşturulmuş çalışmalar oluşturmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek gerçekleştirilen araştırmanın verileri doküman analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, uzaktan eğitim sürecinde ADDIE öğretim tasarımı modelinin yabancı dil alanında olumlu etkileri görülmektedir. Özellikle konuşma ve dinleme gibi becerilerin geliştirilmesi önem arz eden yabancı dil eğitiminde, ortamdaki bağımsız olarak geliştirilen öğretim tasarımı modellerinin oldukça kullanışlı ve verimli olduğu ifade edilmektedir. Yine araştırma sonuçlarına küreselleşen dünyada bilgiye çabuk ulaşma gereksinimi uzaktan eğitimin öğretim tasarımına entegrasyonunu zorunlu kıldığı görülmektedir. Sosyal bilimler alanında ADDIE öğretim tasarımı temelinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimlerde kullanılan sanal gerçeklik teknolojisiyle öğrencinin görerek ve duyarak edindiği bilginin daha kalıcı olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma sonunda elde edilen bir diğer sonuç olarak, lisansüstü eğitimde zorunlu olan bilimsel etik gibi derslerin faydalı ve etkili bir şekilde verilip kazandırılması gereken durumlarda, uzaktan eğitimin ADDIE öğretim tasarımı modeliyle geliştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the instructional design models developed using ADDIE instructional design in the distance education process. The scope of the research consists of studies created by using the ADDIE instructional design model in the distance education process between the years 2008-2021. The data of the research, which was carried out by adopting a qualitative research approach, were analyzed by document analysis. Research data were analyzed by content analysis. According to the results of the research, the positive effects of the ADDIE instructional design model in the field of foreign language are observed in the distance education process. It is stated that instructional design models developed independently of the environment are very useful and efficient in foreign language education, where it is especially important to develop skills such as speaking and listening. Again, it is seen that the need for quick access to information in the globalized world necessitates the integration of distance education into instructional design. It is emphasized that the knowledge acquired by the student by seeing and hearing is more permanent with the virtual reality technology used in distance education based on the ADDIE instructional design in the field of social sciences. As another result obtained at the end of the research, the importance of developing distance education with the ADDIE instructional design model emerges in cases where compulsory courses such as scientific ethics in graduate education should be taught in a beneficial and effective way.

Yazar Bilgileri

Turan Palabıyık

Doktora Öğrencisi, Dicle
Üniversitesi, Diyarbakır,
Türkiye

turanpalabiyik@gmail.com

Behçet Oral

Prof. Dr., Dicle Üniversitesi,
Diyarbakır, Türkiye
oralbehcet@gmail.com

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Uzaktan eğitim
ADDIE öğretim tasarımı
Öğretim tasarımı

Keywords

Distance education
ADDIE instructional design
Instructional design

Makale Geçmişi

Geliş: 12/01/2023

Kabul: 09/05/2023

Atıf için: Palabıyık, T. ve Oral, B. (2023). Uzaktan eğitim sürecinde ADDIE öğretim tasarımı modelinin kullanılmasına yönelik içerik analizi. *JRES*, 10(1), X-X. <https://doi.org/10.51725/etad.1233218>

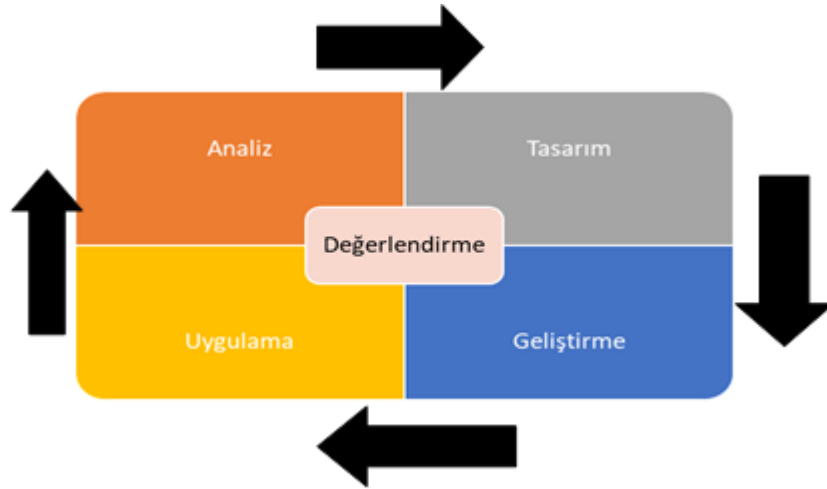
Etik Bildirim: Bu çalışmanın veri kaynağını sadece dokümanlar oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

* Bu çalışma 10. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde Bildiri Olarak Sunulmuştur.

Giriş

Milletlerin gelişmesinde, ilerlemesinde, çağa ayak uydurmasında ve yetişmiş, etkin, verimli insan gücünü karşılamada eğitim ve öğretimin önemli bir yeri olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Tarih boyunca eğitim ve öğretim üstlendiği bu önemli görevi yerine getirmek için birçok güncelleme ve değişime maruz kalmıştır (Şimşek, Özdamar, Becit, Kılıçer, Akbulut ve Yıldırım, 2008). Bu değişim ve güncelleme kendini özellikle program geliştirme, program değerlendirme, öğretim tasarımında, kullanılan materyal ve teknolojik donanım gibi birçok alanda kendini göstermektedir (Binici ve Necdet, 2004).

Eğitim ve öğretimde çağın gerekleri gereği yaşanan güncellemeler ve değişimler öğretim tasarımında onlarca modelin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Gökçe, 2008). Bu modeller içerisinde en çok kullanılan ve çok tercih edilenlerinden biri ADDIE öğretim tasarımı modeli gelmektedir. Model öğretim tasarımı süreci için çekirdek bir model olma özelliği taşımakta olup birçok öğretim tasarımı sürecinin içinde barındırdığı öğretim tasarımı süreçlerinin temellerini atan öğretim tasarımı modelleri arasındadır (Özerbaş ve Kaya, 2017). Model, Analiz (Analysis), Tasarım (Design), Geliştirme (Development), Uygulama (Implementation) ve Değerlendirme (Evaluation) öğretim tasarımı süreçlerinden oluşmaktadır (Branch, 2009).

Şekil 1. ADDIE Modeli (Branch, R. M., 2009).

Şekil 1, ADDIE öğretim tasarımı modelinin aşamalarını göstermektedir. Modelin analiz aşamasında, hâlihazırdaki durum ile olması gereken durum arasındaki farklılıklar ortaya konur. Tasarım aşamasında, öğretim hedefleri belirlenip, bu hedeflere uygun olarak içerik seçimi yapılır (Branch, 2016). İçerik seçimiyle beraber uygulanması gereken yöntem, teknik strateji ve kullanılacak materyal ve araçların da belirlenmesi gerekmektedir (Evcı, 2021). Geliştirme aşamasında, öğretim sürecinde kullanılması öngörülen materyal ve araçlar tasarlanır ve geliştirilir (Göksu, Özcan, Çakır ve Göktaş, 2014). Uygulama aşamasında, belirlenen bütün bu sürece uygun olarak ve tasarlanan içerik, materyal, teknik ve ulaşılması beklenen hedefler doğrultusunda, uygun bir öğretim ortamı hazırlanır. Son olarak değerlendirme aşaması ise öğretim sürecinin değerlendirilmesidir. Öğretim sürecinin değerlendirilmesi aslında son aşama olarak görülmeyip, öğretim sürecinin tüm aşamalarında uygulanmakta olup belirlenen eksiklikler ve aksaklıklar değiştirilip güncellenerek yenilenir.

ADDIE öğretim tasarımının bu kadar çok tercih edilmesi 21. yüzyıla da yansımış olup, uzaktan eğitim sürecinde uygulanması öngörülen birçok tasarım geliştirilip çalışmalar yürütülmüştür (İşman, 2008). İçinde bulunduğumuz yüzyılda, hibrit eğitim gibi birçok farklı uygulaması olan uzaktan eğitim

sistemi teknolojisinin getirdiği yeniliklerle, eğitime aktarılması kaçınılmaz bir durum olarak ortaya çıkmıştır (Akdemir, 2011). Günümüzün getirdiği yeniliklerle birçok şeye hızlı erişim kendisini eğitimde de göstermiş olup, zamandan ve mekândan bağımsız olarak ihtiyaç duyulan eğitime kolay ulaşım imkânı sağlanabilmektedir (Bozkurt, 2017). Hayat boyu eğitim, öz yeterlik, her yerde eğitim, farklı dallarda uzmanlaşma gibi günümüzde ortaya atılan birçok görüş eğitimde uzaktan sistemin kullanılmasını gerekli kılmıştır. Bu yüzyılın başında özellikle gelişen teknolojinin sağladığı olanaklardaki değişim ile ortaya atılan bir fikir olan uzaktan eğitime geçiş, pandemi koşullarının getirdiği olağanüstü değişim ve durum sebebiyle hızlanmıştır (Kürtüncü ve Aylin, 2020). Bu hızlı dönüşümle beraber uzaktan eğitimin kullanılmasıyla ilgili birçok öğretim tasarımı modeli ortaya atılmış olup çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitimin giderek önem kazanmasıyla beraber üzerinde araştırma yapılp, çalışma yapılan en başta gelen öğretim tasarımlarından birinin ADDIE öğretim tasarımı olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitime uyarlanma çalışmasıyla beraber ADDIE öğretim tasarımının sisteme uygunluğunu, avantajlarını ve dezavantajlarını tespit etmek bu araştırmanın önemini ortaya çıkarmaktadır.

Alanyazına bakıldığında ADDIE öğretim tasarımı modeli kullanılarak uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, ADDIE öğretim tasarımı kullanılarak uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmaları incelemektir. ADDIE öğretim tasarımı kullanılarak uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmaların alana yaptığı katkıyı tespit ederek hangi alanlarda nasıl uygulandığını ve alınan sonuçları ortaya çıkarmaktır. Yapılan bu çalışmanın önemi vurgulanmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ADDIE öğretim tasarımının uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmaları değerlendirmektir. Bu amaçla, “ADDIE öğretim tasarımı modeli uzaktan eğitim sürecinde neden tercih edilmiştir ve elde edilen sonuçlar nelerdir?” sorusuna cevap aranması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel veri yaklaşımlarından derleme (alanyazın taraması) türünde hazırlanmış olup, çalışmada doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman analizi, titizlikle ve sistematik olarak yazılı belgelerin içeriğini analiz etmek amacıyla kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Nitel araştırma yöntemlerindeki gibi doküman analizi de ilgili konuyla ilgili incelenen belgelerden anlam çıkarmak, yeni bir anlayış getirmek, ampirik bilgi geliştirmek amacıyla verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Dokümanlar özellikle içerik analizi yoluyla ana temalar, kategoriler ve vaka örnekleri halinde organize edilerek, araştırmaya konu edilen verileri sınıflamaya yardımcı olmaktadır (Labuschagne, 2003).

Türkiye’de ADDIE öğretim tasarımının uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmaları incelemeyi amaçlayan araştırma kapsamında, 2008- 2021 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu ulusal tez tarama merkezi, Tübitak Ulakbim, Google Akademik arama motoru ile ulusal ve uluslararası yayın yapan hakemli eğitim ve sosyal bilimler alanı dergilerindeki çalışmalara ulaşılmıştır. ADDIE öğretim tasarımı kullanılarak uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmalar bu araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Araştırmaya, 2008-2021 yılları arasında, farklı amaçlar ve kademeler hedeflenerek, ADDIE öğretim tasarımı kullanılarak uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili gerçekleştirilmiş lisansüstü tez ve makaleler dahil edilmiştir. Yapılan aramalarda

“ADDIE öğretim tasarımı”, “uzaktan eğitim”, ve “ADDIE öğretim tasarımı aşamaları” anahtar kelime kombinasyonları kullanılmıştır. Bu aramalar sonucunda sadece tam metnine erişilemeyen araştırmalar bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Nihai olarak araştırma kapsamında 11 makale ve 2 tez çalışmasından yararlanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, uzaktan eğitimde ADDIE öğretim tasarımının program geliştirme çalışmalarına ne şekilde katkı sağladığını, program geliştirme ve öğretim tasarımı aşamalarının hangi adımlarında ve hangi yönden, neden yararlanıldığı belirlemek için YÖK Tez Merkezi’nde ve DergiPark’ta taramalar yapılmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak YÖK Tez Merkezi’nde ulaşılabilen yüksek lisans ve doktora tezlerinden toplam 2 adet çalışma ve DergiPark’ ta konu ile ilgili yapılmış olan 11 makale çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma kapsamına araştırmaya dahil olan her tez ve makale araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “Uzaktan Eğitim Sürecinde ADDIE Öğretim Tasarımı Kullanılmasına Yönelik Oluşturulan Tema, Kategori ve Kod Bilgisi formu” kullanılarak doküman analizine tabi tutulmuştur. Çalışmaya dahil edilen makale ve tezler form da yer alan; ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç, eğitime erişim ve materyal ve teknoloji kategorisinde, süreç kategorisi başlığı altında kolay takip edilebilirlik, değerlendirme, uygunluk ve iletişim ve ihtiyaç, eğitime erişim kategorisinde özgürlük, materyal ve teknoloji kategorisinde, her yerde eğitim ve uygulama ve materyal geliştirme kodlarıyla açıklayıcı tablolar oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Doküman analizi sürecini Altheide (1996); dokümanlarda dâhil edilecek kriterleri belirleme, doküman ve veri toplama, temel analiz alanlarını belirleme, dokümanı kodlama, doğrulama ve analiz etme olarak sınıflamaktadır. Bu bağlamda, ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç, eğitime erişim ve materyal ve teknoloji kategorisinde, süreç kategorisi başlığı altında kolay takip edilebilirlik, değerlendirme, uygunluk ve iletişim ve ihtiyaç, eğitime erişim kategorisinde özgürlük, materyal ve teknoloji kategorisinde, her yerde eğitim ve uygulama ve materyal geliştirme kodlarıyla açıklayıcı tablolar oluşturulmuştur.

Araştırmanın amacına uygun olarak, araştırma bulgularında belirlenen araştırma soruları, sonuçları ve bulguları ortaya konup araştırmaya dahil olan makaleler ve yüksek lisans tezlerinin incelenmesiyle, ADDIE öğretim tasarımı kullanılarak uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmaların amaçları ve sonuçları belirlenmiştir.

Etik Bildirim

Bu çalışmanın veri kaynağını sadece dokümanlar oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında, uzaktan eğitim sürecinde ADDIE öğretim tasarımı modelinin kullanılmasıyla ilgili elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı modeli uzaktan eğitim sürecinde neden tercih edildiği ve elde edilen sonuçlarla ilgili oluşturulan tema, kategori ve kod bilgisi Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Uzaktan Eğitim Sürecinde ADDIE Öğretim Tasarımı Kullanılmasına Yönelik Oluşturulan Tema, Kategori ve Kod Bilgisi

Tema	Kategori	Kod	f
ADDIE Öğretim Tasarımı	Süreç	Kolay Takip	2
		Değerlendirme	2
		Uygunluk	4
	Eğitime Erişim	İletişim ve ihtiyaç	2
		Özgürlük	2
	Materyal ve Teknoloji	Her yer eğitim	3
		Uygulama ve materyal geliştirme	4

ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, kolay takip koduyla, Doğan, Tüzün, Dağhan, Altıntaş, Ilgaz, Özdiç, Kayaduman ve Özpala, (2012) lisansüstü eğitimde yüz yüze verilen derslerin uzaktan eğitim ile verilmesini amaçladığı çalışmada, kolay takip edilebilir olması sebebiyle ADDIE öğretim tasarımı modelini kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Doğan vd., (2012) lisansüstü eğitimde uzaktan eğitimin tercih edilmesinin sebebi olarak zaman ve kaynak yönünden daha verimli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, uygunluk koduyla, dersi vermekle görevli öğretim üyelerinin uzaktan eğitimle dersin her aşamasına dahil olma fırsatının bulması, uzaktan eğitimin seçilmesinin bir diğer sebebi olarak belirtmektedir. Ayrıca, ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, iletişim ve ihtiyaç koduyla, ADDIE öğretim tasarımı modelinin çağın gereklerini karşılayarak teknolojik kullanıma olanak tanınması, öğretim üyelerinin eş zamanlı olarak görüntülü bir şekilde eğitim paydaşlarıyla etkileşim içinde olmaları da ayrıca ADDIE öğretim tasarımının uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasına bir diğer sebeptir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, her yerde eğitim koduyla, Branch (2016) ADDIE öğretim tasarımı üzerine yazdığı kitabında, ilgili öğretim tasarımının 21. Yüzyıl gereklerini yerine getirmek için en başta gelen öğretim tasarımlarından biri olduğunu belirtmektedir. Yaşam boyu öğrenme, uzaktan eğitim, farklı alanlarda uzmanlaşma gibi eğitim dallarında belirlenen hedeflere ulaşmak için ADDIE öğretim tasarımı modelinin kullanılmasının önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca, ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, uygunluk koduyla, ADDIE öğretim tasarımı modelinin her aşamasının teknoloji kullanımına olanak sağlayarak uzaktan eğitim sürecinde eğitim hedeflerini yerine getirmede kullanılmasının avantajlarını vurgulamaktadır. Özellikle analiz, uygulama, değerlendirme ve yönetme aşamalarında uzaktan eğitimin kullanılmasıyla daha hızlı, verimli ve etkili sonuçlar alınacağı da vurgulanmaktadır.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, kolay takip koduyla, Ozmen, Tepe ve Tuzun, (2018) web tabanlı yabancı dil eğitimi için ve yabancı dil becerilerinin edinimi için tasarlamayı planladığı öğretim tasarımı için ADDIE öğretim tasarımı modelini kullandığı görülmektedir. ADDIE öğretim tasarımını uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla, yabancı dil becerileri olan yazma, okuma, konuşma ve dinleme becerilerinin ediniminde hızlı geri dönütler almayı ve öğrencilerin ihtiyaçları tam ve doğru bir şekilde belirlemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, uygunluk koduyla, ADDIE öğretim tasarımının uzaktan eğitim sürecine tam adaptasyon özelliği ve teknolojik materyallerin kullanımına açık bir yapıya sahip olması, yabancı dil eğitiminde önemli olan dile maruz kalma ve etkileşim ihtiyaçlarını karşıladığı ifade edilmektedir. Ayrıca ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, değerlendirme koduyla, süreç boyunca öğrencilerden alınan doğrudan ve hızlı geri dönüşlerle, değişen öğrenci ihtiyaçlarına cevap verme ve bu ihtiyaçları karşılamak için gerekli materyal desteği ve tasarımı oluşturmayı sağlamaya elverişli yapısıyla ADDIE öğretim tasarımını uzaktan eğitim sürecinde kullanıldığı vurgulanmaktadır.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, uygunluk koduyla, Taş (2022) 7. Sınıf matematik dersi geometri konusu için ve değerlendirilme aşaması için öğretim programı tasarımı geliştirmeyi amaçladığı çalışmada, ADDIE öğretim tasarımı programını kullanmaktadır. ADDIE öğretim tasarımı kullanmasının sebebi olarak, öğretim programının uygulaması aşamasında kullanılması planlanan mobil eğitim programı için uygun ve kullanışlı bir öğretim tasarımı olması gösterilmektedir. Ayrıca, ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, değerlendirme koduyla, geliştirilen mobil uygulama, uzaktan eğitim için uygun olması, öğretim tasarımının uygulanması esnasında sürekli değerlendirme yöntemiyle iç içe olması, ADDIE öğretim tasarımı programını kullanılmasının gerekleri arasında gösterilmektedir. ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, uygulama ve materyal geliştirme koduyla, Taş (2022) covid-19 salgınıyla beraber kullanımı yaygınlaşan uzaktan eğitim faaliyetlerinin ADDIE öğretim tasarımıyla oldukça uyumlu bir şekilde uygulandığını belirttiği gibi, geliştirilen öğretim tasarımı ve mobil uygulamayla beraber öğrencilerin başarılarında dikkat çeken bir artış olduğunu belirtmektedir. Bunun en önemli sebebi, öğrencilerin teknoloji kullanımına gayet açık olması ve mobil destekli uygulamalara olan isteğinin eğitime de yansımaları olduğunu belirtilmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde teknolojinin kullanılmasıyla, eğitim sürecine dahil olan belli konulara sapsanmadan farklı konulara yönelim eğilimi gösterme imkanı da bulunulduğu belirtilmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, her yerde eğitim koduyla, Uzun (2008) bilgisayar okuryazarlığının internet tabanlı öğretim tasarımı ile desteklenmesiyle yaptığı çalışmayla, teknoloji kullanımının ve uzaktan eğitimin kullanılmasının önemi ve gerekliliği üzerine eğilmektedir. Araştırma sonucunda eğitim hedeflerine ulaşma için bilgisayar kullanımının olumlu sonuçlar doğurduğu sonucuna varılmaktadır (Korucu ve Kabak, 2020).

ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, uygulama ve materyal geliştirme koduyla, İneç (2020) sosyal bilgiler dersinde kültür aktarımı gerçekleştirmeyi amaçladığı çalışmada ADDIE öğretim tasarımı kullanmayı hedeflediği görülmektedir. Ancak kültür aktarımının analiz aşamasında sorunlarla karşılaşıldığı belirtilmektedir. Bu sorunu aşmak için teknolojiden faydalanılarak videoların aktarılması için itsGU programından faydalandığı vurgulanmaktadır. İlgili öğretim tasarımının ve öğretim tasarımında kullanılan itsGU uygulamasının kültür aktarımında ve algılanmasında etkili olduğu görülmektedir. Geliştirilen öğretim tasarımının hayatın her alanında her türlü eğitim kademesinde kullanılabileceği ve görsel materyallerle bilgilerin kalıcılığının ve etkin kullanımının desteklenebileceği ifade edilmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, eğitime erişim kategorisinde, özgürlük koduyla Atalan (2022) öğretim tasarımı uygulamasının akademik düzeyde kullanılmasıyla ilgili çalışma yaptığı görülmektedir. Yaptığı çalışmaya göre öğretim tasarımı çalışmada eğitim teknolojilerinin kullanılmasıyla zamandan ve mekândan bağımsız eğitim alma olanağının sağlanabileceği ifade edilmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, iletişim ve ihtiyaç koduyla, Kara (2022) ortaokul öğrencilerinin sosyal katılım becerileri geliştirmek amacıyla çalışmasını yürüttüğü çalışması için ADDIE öğretim tasarımı modelini kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. ADDIE öğretim tasarımının uygulanmasına en önemli sebep olarak sosyal katılım becerilerini geliştirmede gereken ihtiyacı tespit etme, bu ihtiyaçlar üzerine çalışmalar yapma ve tasarlama, tasarlanan bu çalışmayı uygulama ve değerlendirme basamaklarının ihtiyaca cevap vereceği düşüncesi gözükmektedir. Ayrıca araştırma sonucunda ADDIE öğretim tasarımının öğrencilerin sosyal becerilerini artırdığı ve sosyal etkinliklerle ilgili yapılması planlanan etkinliklerle duyarlılık ve farkındalık oluşturduğu görüldüğü

belirtilmektedir. ADDIE öğretim tasarımı temasında, süreç kategorisinde, uygunluk koduyla, ADDIE öğretim tasarımının kullanılmasına bir diğer sebep olarak teknoloji kullanımının günümüzde kullanımının artmasıyla beraber uzaktan eğitime geçişte en uygun modellerden biri olarak karşımıza çıktığını ifade etmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, her yerde eğitim koduyla, Aksoy ve Nayir (2022) bedensel engelliler için uzaktan eğitimin keman eğitimi üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, uzaktan eğitimin öğrencilerin özgüvenini artırıcı bir yönü olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, ADDIE öğretim tasarımı temasında, eğitime erişim kategorisinde, özgürlük koduyla, uzaktan eğitimin, eğitime ulaşılabilirlik anlamında fırsat eşitliği sağladığını belirterek, öğrencilerin performanslarını olumlu yönde etkilediğini ve çevresiyle iletişim kurma yönünde eğilim gösterdiğini belirtmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, uygulama ve materyal geliştirme koduyla, Taş ve Yavuz (2022) öğrencilerin akademik başarılarını artırma üzerine mobil uygulama geliştirdikleri çalışmalarında ADDIE öğretim tasarımı modeli kullanmışlardır. ADDIE öğretim tasarımının uzaktan eğitim için uyumlu olduğunu belirterek, modelin en önemli özelliğinin her aşamada uygulamayı değerlendirmeye tabi tutması olarak ifade etmektedir.

ADDIE öğretim tasarımı temasında, materyal ve teknoloji kategorisinde, uygulama ve materyal geliştirme koduyla, alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitimin olanaklarından faydalanmak ve etkinlik temelli öğretim teknolojilerinin olanaklarından faydalanmak için kullanılan birçok öğretim tasarımıyla birlikte web 2.0 araçlarının geliştirilmesi ve entegre edilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Akkaya, 2019; Can, 2021; Ekici, 2012; Pürbudak, 2020). Yapılan çalışmalara göre öğrencilerin gelişimlerini gözlemleme ve eksiklerini gidermesine ek olarak, web 2.0 araçlarının kullanımına ve uzaktan eğitimin sağladığı olanaklardan faydalanmaya zaman ve mekân yönünden avantaj sağladığı ifade edilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

ADDIE öğretim tasarımı teması başlığı altında, süreç kategorisinde kolay takip koduna bakıldığında, uzaktan eğitim sürecinde ADDIE öğretim tasarımının tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden biri olarak, ADDIE öğretim tasarımının aşamaları arasındaki güçlü bağ ve bu bağ sonucu öğretmenlerin öğrencilerinin akademik başarısını takip etmede sağladığı kolaylık olarak vurgulanmaktadır (Doğan vd., 2012). Yine aynı kategoride değerlendirme kodu altında ADDIE öğretim tasarımının süreç üzerinde ve aşamalar arasında sürekli bir değerlendirme imkanı sağlaması uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan aksaklık ve sorunları tespit etmede oldukça etkili geri dönüşler almaya olanak tanıdığı ifade edilmektedir (Taş, 2022).

Eğitime erişim kategorisinde özgürlük kodu altında, uzaktan eğitimde ADDIE öğretim tasarımının tercih edilmesine en önemli sebep olarak, teknolojinin olanaklarından yararlanmaya ADDIE öğretim tasarımı modelinin açık olmasıyla beraber herkesin akademik yönden gelişimine fırsat tanınmasıdır (Shenton, 2004). Eğitime fiziksel olarak erişimde herhangi bir engelinin olması, maddi olarak sağlanan olanakların bütçeyi zorlayan nitelikte olması, öğretmen ve öğrencilerin eğitime erişme için harcadığı zamanın daha verimli kullanılması gibi sebepler ADDIE öğretim tasarımının ve uzaktan eğitimin kullanılmasının faydalı sonuçlar doğurduğu ifade edilmektedir (Aksoy ve Nayir 2022).

Materyal ve teknoloji kategorisinde kitap kodunda, hazırlanan elektronik kitapların öğrencilerin bilgiye erişimi için oldukça kolaylık sağlayıcı bir faktör olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Akkaya, 2019; Can, 2021). Aynı kategoride her yerde eğitim koduyla, öğrencilerin teknolojinin

nimetlerinden faydalanarak mekândan bağımsız bir şekilde eğitime erişebildikleri ifade edilmektedir. Ayrıca tüm bu teknolojik imkânların kullanılmasına, değerlendirilmesine ve güncellenmesine olanak sağlayan ADDIE öğretim tasarımı modelinin kullanılmasıyla beraber eğitim sürecinde sağlanan olanakların sürekli güncellenmesine ve şartlara, kişisel tercihlere ve zamana göre değişen ihtiyaçların tespitine olanak tanındığı görülmektedir. Yine aynı kategoride web 2.0 kodu başlığı altında, uzaktan eğitimde hedefe ve içeriğe uygun olarak oyunların, eğitsel uygulamaların ve içeriklerin geliştirildiği görülmektedir (Ekici, 2012; Pürbudak, 2020).

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, ADDIE öğretim tasarımı modelinin uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırma sonucunda şu önerilere yer verilebilir:

Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler:

1. ADDIE öğretim tasarımı modelinin uzaktan eğitimde kullanımının örneklerine bakıldığında, ADDIE öğretim tasarımı aşamaları arasında güçlü bağ ve uyum, ilgili tasarımın uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasına gayet uygun olması sebebiyle örgün eğitimde de kullanılabileceği önerilebilir. Böylelikle hibrid eğitim sistemi temelinde, zamandan ve mekândan bağımsız, daha verimli ve etkili bir eğitim sistemi kurulabilir.

2. Özellikle bir yerden başka bir yere gidilmesi gereken taşınabilir eğitim, lisansüstü eğitim gibi uygulamaların daha verimli gerçekleşmesi için ADDIE öğretim tasarımı temelinde uzaktan bir eğitim sistemi tasarlanıp, uygulamasının yapılması tavsiye edilebilir.

3. Kapsayıcı eğitimin bir gereği olan, herkes için ulaşılabilir, çağdaş, etkili bir eğitim sisteminin kurulması amacıyla, fiziksel engeli olan bireylerin de eğitimi elde etmesi amacıyla ADDIE öğretim tasarımı uzaktan eğitim sistemine uyarlanarak uygulaması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 69-71.
- Akkaya, A. (2019). *Bilgisayar donanımı konusunda web 2.0 araçlarıyla geliştirilen etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Aksoy, Y. ve Nayir, A. E. (2022). "O Dört Duvarı Yıktım": Bedensel engelli öğrencilerin uzaktan keman eğitimine yönelik görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 1137-1159.
- Altheide, D. L. (1996). Ethnographic content analysis. *Qualitative Media Analysis*, 13-23.
- Atalan, Y. (2022). *Özel sektör çalışanlarına yönelik düzenlenen kurum içi eğitim programlarında öğretim tasarımının yeri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Binici, H. ve Necdet, A. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383- 396.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Branch, R. M. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach (Vol. 722)*. New York: Springer.
- Branch, R. M. (2016). *Öğretim tasarımı: ADDIE yaklaşımı*. Konya: Eğitim.

- Can, B. (2021). *Fen bilimleri dersinde web 2.0 destekli kavram karikatür kullanımının akademik başarı ve tutuma etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Doğan, D., Tüzün, H., Dağhan, G., Altıntaş, A., Ilgaz, H., Özdiñç, F., Kayaduman, H. ve Özpala, N. (2012). Uzaktan eğitimde ders tasarımı: Yüz yüze verilen bir dersin uzaktan eğitim sürecine hazır hale getirilmesi. *Education Sciences*, 7 (2), 574-582.
- Ekici, M. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri dersinde sosyal ağlar ve işbirlikli (collaborative) öğrenme yöntemlerinin erişim düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Evcı, N. (2021). Yayın kritiği: Öğretim tasarımı: ADDIE yaklaşımı. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 248-255.
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 1-12.
- Göksu, İ., Özcan, K. V., Çakır, R. ve Göktaş, Y. (2014). Türkiye’de öğretim tasarımı modelleriyle ilgili yapılmış çalışmalar. *Ilkogretim Online*, 13(2), 694-709.
- İneç, Z. F. (2020). Sanal gerçeklik teknolojisi ile sosyal bilgiler öğretiminde kültür aktarımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 180-203.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem.
- Kara, T. (2022). *Ortaokul öğrencilerinde ADDIE öğretim tasarım modeli temelli sosyal katılım becerisinin geliştirilmesi*. Doktora Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Korucu, A. T. ve Kabak, K. (2020). Türkiye’de hibrit öğrenme uygulamaları ve etkileri: Bir meta analiz çalışması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 88-112.
- Kürtüncü, M. ve Aylin, K. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative research: Airy fairy or fundamental? *The Qualitative Report*, 8(1), 100-103.
- Ozmen, B., Tepe, T. ve Tuzun, H. (2018). Adapting a residential course to web-based blended learning. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18 (75), 115-136.
- Özerbaş, M. A. ve Kaya, A. B. (2017). Öğretim tasarımı çalışmalarının içerik analizi: ADDIE modeli örnekleme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 26-42.
- Pürbudak, A. (2020). *Web 2.0 temelli işbirlikli grup etkinliklerinin öğrenme stilleri bağlamında deneysel olarak incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y. ve Yıldırım, Y. (2008). Türkiye’deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 439-458.

- Taş, S. (2022). *ADDIE tasarım modeline göre 7. sınıf matematik dersi geometri ve ölçme öğrenme alanında öğrenme ortamı tasarlanması*. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Taş, S. ve Yavuz, A. (2022). The effect of geometry teaching designed with the developed mobile application on the academic achievement of the students. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 16 (1), 227-245.
- Uzun, A. (2008). *Eğitim fakültelerinde bilgisayar okur-yazarlığının internet tabanlı öğretim tasarımı ile desteklenmesi*. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis*. IDS Practice Papers, 1-10. https://www.researchgate.net/publication/259828893_Learning_about_Qualitative_Document_Analysis#fullTextFileContent sayfasından erişilmiştir.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmaya yazarlar eşit oranda katkı göstermişlerdir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışma boyunca benden desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Behçet ORAL'a saygılarımı sunar, teşekkürü bir borç bilirim.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının çalışma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Bildirim

Bu çalışmanın veri kaynağını sadece dokümanlar oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.